

אל תקרי הליכות אלא הלכות

תשובות מעלון קודם

ג. האם מותר למי שסובל מחוסר ניקיון כלי הסעודה, להדיח בשבת את הכלים שאינו צריך להם עוד לשבת?

מותר, שכן מחמת הרגישות הקיימת אצלו הטרחה שלו היא לצורך השבת, ולא לצורך החול. (שו"ש סי' שכג סעי' ו אות ג. הביאו חזו"ע שבת ח"ו עמ' קד)

ד. האם מותר בשבת לאחר הקידוש, להדיח את גביע הקידוש כדי להניחו בוויטרינה לנוי, כשאינו צריך לו עוד לשבת?

מותר, שכן הטרחה שלו היא לצורך השבת ולא לצורך החול, שיעמוד גביע הקידוש בוויטרינה לנוי לכבודה של השבת. (נשמת שבת ח"ד סי' שסח, ילקו"י סי' שכג עמ' כ, כי בו שבת סי' שכג הלכה סד)

ה. מי שצריך רק חלק מכלי הסעודה המלוכלכים לצורך השבת, האם מותר לו להדיח את כל הכלים בשבת?

מותר, הואיל וכל אחד ואחד מהכלים ראויים לו לסעודות שבת, הותרו כול הכלים בהדחה. (מ"א סי' שכג ס"ק ח בשם רוקח סי' נה. הביאו משנ"ב שם ס"ק כו, תורת שבת שם ס"ק יא, נשמת שבת שם סי' שעא, שו"ת משנ"ה ח"ו סי' פ [והוסיף שאם זו כמות מוגזמת כגון שהאכיל סעודה בליל שבת למאה בני אדם, ואין דרכו בכך בשאר ימים להאכיל סעודה לכמות כזו של בני אדם, וביום שבת יסעוד רק הוא ובני משפחתו, במקרה שכזה יהיה אסור להדיח את כל הכלים על סמך הסברה הנ"ל, שכן בודאי בכה"ג נראה שמכין משבת ליום חול. ע"ש. וכן כתב תורת שבת שם])

ו. האם מותר בשבת להשרות במים כלי הסעודה (או סירי בישול) שאינו צריך להם עוד לשבת, בכדי שהלכלוך לא ידבק בהם?

י"א שאסור משום מכין משבת לחול. (אול"צ ח"ב פרק לד הלכה א [והוסיף שאף יש להיזהר שלא ליטול ידיים על גבי כלים אלו, אם כוונתו בזה להשרותם במים], אז נדברו ח"ה סי' לו. [והוסיף שמותר להניח את הכלים בתוך הכיור, שכן כך דרכו בימות החול להניחם שם גם כשאין רצונו בינתיים להדיחם, ובמקרה כזה מותר אף אם מתכוון להשרותם שם במי נטילת הידיים וכדומה, שיבואו עליהם])

וי"א שמותר כל עוד הלכלוך אינו נידבק, אך אם הלכלוך כבר נידבק בכלי אסור לרככו על ידי שריית הכלי במים. (כי בו שבת שם הלכה עג [והוסיף שזה על פי המבואר לגבי בשר שאינו מוכשר שעומד לעבור עליו שלושה ימים בשבת, שיש מתירים להדיחו משום הפסד. וגם מצוינו בעוד מקומות שאין איסור הכנה להציל מנזק והפסד. עכ"ל. ד. אולם נראה שיש לחלק בין הנ"ל שהוא מקום הפסד, לבין גידון דידן שאינו מקום הפסד אלא טרחה למוצאי שבת. ודו"ק])

הלכה: אסור. והניזהר אף שלא ליטול ידיים על כלים אלו, כאשר כוונתו בזה להשרותם במי הנטילה, תבוא עליו ברכה.

ז. האם מותר להניח בשבת את כלי הסעודה המלוכלכים בתוך מדית הכלים?

מותר, אבל אין לסדרם בתוך המדית משום איסור הכנה, ופעמים גם משום איסור בורר. (אג"מ או"ח ח"ד סי' עד עמ' קמה, שו"ת באר משה ח"ג סי' משה, שש"כ פרק יב הלכה לה, לוית חן עמ' קג, חזו"ע שם, משמע משו"ת משמרת חיים [רגנשברג] סי' ב)

פסקי ההלכה המובאים בעלון אינם באים להכריע בין דעות הפוסקים, כי מי יוכל להכריע בין המאורות הגדולים, אלא מיועדים הם להמון העם לדעת מה יעשה ישראל, וכעצה טובה קא משמע לן איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם. וממילא כל שהוא בר הכי יפסוק ההלכה על פי מה שהעלה מלימוד הסוגיא והמסתעף ממנו בעיון, וינהג על פי רבותיו.

א. ראובן ביקש לעשות פרסה, אלא שלשם כך הוא צריך להיכנס לנתיב התנועה הנגדי, ועל כן חיכה הוא שהכביש יתפנה, וכאשר אוטובוס עצר להוריד נוסעים, הוא ניצל את ההזדמנות ועשה פרסה, אלא שאז לפתע הגיח אופנוע שעקף את האוטובוס, ראובן בלם מיד, אולם האופנוע לא הספיק לבלום והתנגש ברכב של ראובן. עלות הנזק לאופנוע נעמד על כ- 5000 ש'. ראובן טוען שהאופנוע עקף את האוטובוס בלי להסתכל, ואילו היה מסתכל היה מספיק לבלום. האופנוען טוען שהוא נסע בצורה איטית.

ושראובן ניכנס לנתיב התנועה הנגדי כשהאופנוע היה קרוב. מה הדין? לפי טענת ראובן שאילו האופנוען היה מסתכל הוא היה מספיק לבלום, הצדק עימו, ופטור הוא מכל תשלום. אולם לפי טענת האופנוען שראובן ניכנס לנתיב התנועה הנגדי כשהאופנוע היה קרוב, הדבר תלוי, אם ההתנגשות היתה במהלך הבלימה של הרכב (היינו לפני עצירה מוחלטת), אכן ראובן חייב לשלם את כל הנזק של האופנוע, מדין אדם המזיק. אולם אם ההתנגשות היתה לאחר שראובן בלם את רכבו לגמרי, או אז חיובו של ראובן הוא מדין 'ניזקי בור', אזי ראובן יהיה פטור מלשלם את נזק האופנוע, שכן הלכה היא שהמזיק מ'דיני בור' פטור הוא מנזק לכלים (אופנוע), וחיוב בניזקי גוף. ולמעשה כאמור אם ההתנגשות היתה אחרי שראובן בלם את רכבו לגמרי, אזי ראובן פטור מתשלום הנזק. אולם אם ההתנגשות היתה לפני שראובן הספיק לבלום את רכבו לגמרי, כיון שהאופנוען טוען 'טענת ברי' (טענת ודאי), אזי בכדי לפטור את עצמו מתשלום, חייב ראובן להישבע 'שבועת היסט' שטענתו היא אמת, (וכיום במקום שבועה נוהגים לחייבו לשלם שליש מהנזק). מקור דין זה הוא במשנה ב"ק (לג.), שבעל הקורה הלך ראשון ואחריו בעל החבית, ועמד בעל הקורה שלא ברשות, ובעל החבית התנגש בו ונשברה החבית, הדין הוא שחייב בעל הקורה בנזק החבית. והקשה נימוקי יוסף (שם) שלכאורה הקורה נחשבת לנזקי בור, ואם כן פטור על נזק שנעשה בכלים. ותיירץ, שכיוון שעומד עם קורתו על כתפו, נחשב הוא כאדם המזיק וחייב אף על נזק בכלים. וכתב פתחי חושן (פ"א הלכה לא) לגבי רכב שבלם שלא כדין וניזוק הרכב שמאחוריו, שיש להחשיב את הרכב הקידמי כאדם המזיק רק כאשר הנזק נעשה בשעת הבלימה ממש, שאז נחשב כאילו הרכב בידי של הנהג, אבל אם הנזק נעשה לאחר הבלימה, שוב אינו בכלל אדם המזיק, אלא זהו בור המזיק שהדין הוא כאמור שפטור מנזק בכלים. (מהגאון הרב אפרים כהן עמאש שליט"א א"א ד"ד זכור לאברהם ביתר עילית)

ב. חזן מתחיל פנה לחזן בעל שם עולמי, בבקשה שילמדהו שירה וניגון המתאימים לכל ציבור ועדה, בכדי להביא את קהל המתפללים שלו, להתעוררות של קדושה ע"י השירה וניגון, החזן המפורסם אמר שימסור לו 1000 מיני שירה וניגון, ונקט בסכום מפולפל אותו יעביר לו המתלמד מראש. העסקה יצאה לדרך, אלא כשהקורס הסתיים בפועל כאשר המלמד לימד את המתלמד 800 מיני שירה וניגון. המלמד טוען שהמלמד התחייב ללמדו 1000 מיני שירה וניגון ולא רק 800. המלמד טוען שכונתו היתה לאו דוקא ל- 1000 אלא בקירוב לו. מה הדין?

היות שהשניים סיכמו ביניהם על 1000 מיני שירה וניגון המתאימים לכל ציבור ועדה, יתכן לטעון שבשאלתנו יש למספר תוקף מחייב, כיון שכל סוג של שירה וניגון הוא בעל ערך וחשיבות, ולכן יש מקום לומר שהמלמד צריך להשלים למתלמד עוד 200 מיני שירה וניגון, או לחילופין להשיב לו את החלק היחסי מהתשלום. וצריך עיון. כך דעתו של הגר"י זילברשטיין שליט"א. אולם דעתו של הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, שמה שנקט המלמד 1000 הוא לאו דוקא, אלא נאמר בדרך של הפלגה וגזומה, וגם סכום רב של 800 מיני שירה וניגון נכללים בהתחייבות של המלמד, ולכן לא ניתן להוציא ממנו את היתרה. (ופריו מתוך ויקרא עמ' 96. ע"ש עוד)

נידוני 'חושן משפט' המופיעים בעלוננו 'אל תקרי הליכות אלא הלכות', נועדו אך ורק לעזור את לב הלומדים, ולהרבות בפלפולת והדרה של תורה, להגדיל ולפאר כבוד שמים. ממילא אין לראות בהם כלל הלכה פסוקה, ובכל גידון דומה למעשה, יש להתייעץ עם דיין מוסמך, ועל פיו לנהוג. שכן ידוע שכל פרט ופרט הקטן ביותר, משנה את הדין בנידונים אלו מקצה אל קצה, ובודאי שאין בדברינו המועטים כאן, בכדי להקיף וללכך את הענין כדבעי.

מצוה פ"ז בתרי"ג המצוות:

'שלא להדיח בני ישראל אחר עבודה זרה'

שורש המצוה ידוע.

מצוה פ"ח בתרי"ג המצוות:

'מצוות חגיגה ברגלים'

משורשי מצוה זו, לפי שאינו בדין לבוא בידיים ריקניות לפני המקום ברוך הוא, ואף על פי שהאמת כי אינו צריך דבר מידו, כמו שכתוב (תהילים ג, יב): "אם ארעב לא אמר לך", אף על פי כן בדמיון מחשבתנו אנחנו רואין כאילו נעמוד לפניו. והאמת שהנפשות קרובות אל הטוב במקום ההוא יותר משאר מקומות, ואור פני מלך נוגה עליהם שם, ועל כן ראוי לנו לעשות מעשה הקורבן בעת ההיא, כי בפעולת הקורבן ניתבן לקבלת הטובה, ותתעלה נפשותינו מעלה מעלה כמו שנכתוב בעזרת ה'.

מצוה פ"ט בתרי"ג המצוות:

'שלא נשחוט שם הפסח בארבעה'

עשר בניסן בעוד שהחמץ ברשותנו'

משורשי המצוה, לפי שקביעות זמן בכל העניינים הוא קיום עשייתן, ידוע הדבר אצל כל אדם, ועל כן בדבר הפסח שהוא דבר גדול אצלנו בקיום הדת, כמו שכתבנו למעלה (מצוה כא), ציוה האל ברוך הוא שנעשה עניינו בסדר ובקביעות זמן לכל דבר ודבר מדבריו, ולא תבוא מצוה ממצוות עניין המועד הזה בגבול חברתה, ועל כן נזהרנו להשבית החמץ הנימאס בעינינו לשעתו תחילה, ואחר כך להתחיל בקורבן הפסח שהוא התחלת שמחת המועד הטוב. ועוד אם שמענו (הסבר) טוב מזה, נחזיק בו.

מצוה צ' בתרי"ג המצוות:

'שלא נניח אמורי הפסח ליפסל בלינה'

משורשי המצוה, כי כבוד הקורבן להקריבו בזמנו הקבוע אליו, והמעביר המועד נראה כמתיאש ומשליך הדבר אחרי גוו, ואינו מתעורר ומתפסס כוונתו אל העבודה יפה, ומפני כן ניפסליו בכך.

מצוה צ"א בתרי"ג המצוות:

'מצות הבאת ביכורים'

משורשי המצוה, כדי לעלות דבר ה' יתברך על ראש שמחתנו, ונזכור ונדע כי מאיתו ברוך הוא יגיעו לנו כל הברכות בעולם, על כן נצטוונו להביא למשרתי ביתו ראשית הפרי המתבשל באילנותיו, ומתוך הזכירה וקבלת מלכותו והודאתנו לפניו כי הפרות ויתר כל טובה מאיתו יבואו, נהיה ראויין לברכה ויתברכו פרותינו. (מתוך ספר החינוך)

אל תקרי הליכות אלא הלכות

שאלות

(תשובות יינתנו בעלון הבא)

א. שמעון נפטר בשיבה טובה מן העולם והניח בן ובת. שמעון לא כתב צוואה, כך שמדין תורה הבן לבדו יורש הכל, אלא שלפי חוקי המדינה כל זמן שאין הבת חותמת על ויתור, אין הבן יכול לממש את זכותו. האחות טוענת שאינה מחויבת לחתום על ויתור, ותמורת חתימתה היא דורשת חצי מהירושה. האם טוען שאחותו מחויבת לחתום מדין השבת אבידה. עם מי הדין?

ב. יעקב הינו תלמיד חכם עני. ביום מן הימים פרצה שרפה בביתו שכיילתה את כל תכולת ביתו רח"ל, אנשי חסד נרתמו להתחיל בעבודות שיפוץ הבית, אך למשפחתו המונה עשרה נפשות לא היה היכן לשהות. כשנודע לבעל המלונית (שהינו איש חסד גדול) על כך, מיד הוא העמיד כמה חדרים במלונית לטובת בני המשפחה, תמורת סכום מינימלי ביותר. לאחר תקופת שהות המשפחה במלונית וחזרתם לביתם המחודש, נפטר בשיבה טובה דודו הערירי של יעקב, שהשאיר לאחיינו התלמיד חכם טרם פטירתו ירושה מכובדת ביותר. האם ראוי ליעקב לשלם לבעל המלונית את מלוא דמי האירוח?

ג. האם מותר להניח רב-קו בנעלו לפני כניסת השבת (בכדי לחזור באוטובוס במוצ"ש), ולנעול את הנעליים הללו בשבת כאשר הרב-קו בתוכם, וללכת עמהם כך למקום חפצו (כגון לכותל)?

ד. האם מותר בשבת להכניס בגדים מלוכלכים שלבש היום, לתוך מכונת כביסה (שאינה פועלת)?

ה. האם מותר לפתוח שקית מגבונים חדשה בשבת?

ו. האם מותר לערוך הגרלה לילדי התהלים ואבות ובנים, על ידי חלוקת כרטיסים שע"ג מספר?

ז. האם מותר להפריד שקיות תה המחוברות זו לזו בקצוות. ומה הדין לקרוע שקיות תה כפולה המצויה כיום לשני חלקים?

כינור חידתי

שאלת השבוע:

איזו שאלה בהלכות ברכת המזון פשטו אותה מדיני קורבן אשם תלוי?

פתרון החידה מעלון הקודם:

שאלה: איך יתכן שביום טוב שחל בשבת, אם שכח להזכיר בברכת המזון 'רצה והחליצנו' - אינו חוזר, אולם אם שכח להזכיר 'יעלה ויבוא' חוזר?

תשובה: מדובר בלילה הראשון של סוכות שבה ירדו גשמים, והוצרך היהוד להיכנס לאכול בביתו, וכאשר סיים את סעודתו בירך ברכת המזון. לאחר מכן הפסיק הגשם לירד, וניכנס האיש לאכול כזית פת בסוכה. וכעת שמברך ברכת המזון הדין הוא שאם שכח להזכיר 'רצה והחליצנו' - אינו חוזר, שכן כבר יצא ידי סעודת ליל שבת. אולם אם שכח להזכיר 'יעלה ויבוא' - חוזר ומברך ברכת המזון, שכן היה חייב במצות אכילה בסוכה. (מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ופריו מתוק')

העלון מוקדש לע"נ: הגר"מ מזוז זצוק"ל, הרב רפאל בן דניאלה ז"ל, ר' יעקב בן שפרה ז"ל, ולהבדיל לרפואת גבראיל בן אסתר.

לתגובות, הקדשות, ולהפצת העלון 0548432105.

6629700@gmail.com

נא לא לעיין בזמן התפילה

